

me actuant no podia compondre i ensems construir
un nou sistema. Specim. hi que l'òpera era
començada anys enrera quan l'artil wagneria
era la veritat absoluta al parer de tot hom.
Per xò, per raons pragmatiques el compositor
es plega a les exigències de l'obra i del mo-
ment. Però el crític que s'obri d'ell l'en-
perona vers altres horitzons que son els d'~~ella~~
d'avui en dia.

Aquesta doble tendència antiti-
tica fa que "Gala Placida" bella com
a tractat musical pegui per la banda
de la composició. Devegades hi veien

la poca fe; l'ansia d'alliberar-se dels motllos
estrets. Això genera ombres d'incertesa trencades
de grans eclats ~~de realitat~~ de llum i d'es-
calf. Resta, en resum, una òpera d'un mar-
cat regust romàntic, on els moments ~~se~~
encomben el conjunt i es disputen l'un
a l'altre la preeminència.

A cert ~~moment~~ passem de
l'obra fa la seva aparició un procediment
pel moment de naturalesa expressiva, que
després tindrà tot el seu desenvolupament
en l'obra recent del mestre. Volem dir

127
el politonalisme & l'inter-tonalisme o amalga-
ma de tonalitats diverses que s'influïssin
i generen a una nova llei de cromatisme
no melòdic ni no harmònic. De manera que
les veus poden ésser diatòniques i el conjunt
cromàtic. Així ~~faig~~^{es} faig de l'arrosegament de
veïntons que dona una cantarella monòtona
i ploramera, sense perdre ni d'un sol punt
la coloració múltiple i misteriosa de
l'estil dit cromàtic.

Necessitat d'orquestració,
com deien més amunt per trobar aquest

6260 27

28

procediment al nostre Patissa. Però en un experi-
mentada la pensació d'aquelles combinacions har-
mònico-melòdiques. ~~El~~ el compositor pensa-
rà en fixar-les, no ~~avista~~ al pas de la fugaci-
tat d'un gest dramàtic, si no el tura-
en l'ordre arquitecturat d'una composició
simfònica. Així el que fou passió, volada, etc.
viu ara pos^{itivament} petjada, forma.

La crítica plorava per les "estè-
tències". Qui tinguí bona memòria recordarà
com per allà l'any tretze aquest mot deno-
tava el no més enllà de les abominacions.
Però qui, damunt de la memòria, popelisi una

(29)

nica d'estudi, recordaria també que Mozart fou
tingut pel seu temps com a coreactor de l'ex-
traneïtat, i per gent tant sàvia, i més no, com
pels opinadors de l'any tretze a Barcelona.

No obstant al costat de la nostra
i aplega una considerable opinió. Com de costum
Jaume Pahissa no venia a portar la pau, si
no la guerra.

Un retorn a la música pura amb
l'"Obertura sobre un tema popular català" i uns
preludis i fugues per a piano, obra d'una tècni-
ca robusta, mestriosa, preparen l'ànima

del compositor per a llençar-se a un nou intent
~~total~~ de música dramàtica. Documentat en
 llibre d'Edmund Marguina "La Morisca"
 Jaume Sabina baptitzà una òpera tal com
 havia romiat anteriorment en aquella confe-
 rrió davant el públic precursor de "Ga-
 la Placidia". ~~Dir el~~ Escrivé el compo-
 tor a l'Argellés, crític musical, de "La Ver"
 entre altres coses el regent "... aquell que vulgui
 penetrar quelcom en el fons de la partitu-
 ra podrà comprendre que si música feta amb
 tot el nostre zel, lluny de la complexitat

~~germanica~~ innecessària i de l'immensa fantasia
germanica, però a la vora de la seva ferma
polifonia i perdurable inspiració; lluny de la
llengua constitució i repetides banalitats
italianes, però a la vora de les seves ~~reves~~ ^{abundant}
i vinces melodies, de la seva natural expre-
ssió ~~justa~~ dramàtica i de la seva forma
concreta i justes proporcions."

"Entre aquests dos extrems
ha de moure's la nostra música; fora d'ells
no hi ha salut."

bon pot veure's, "La Marjca" repre-

venta una virader en xic breuça envers la "Gala
 Placidia". En comptes de la gruixa de la veua
 primera òpera "La Marisca" s'hi planera el 'orgue-
 tra, la qual s'afirma pels contrastos de color,
 les parts melòdiques son molt purs i d'un
 regist arcaic sense desendre mai a tipis
~~mes~~ carregats i carregors. Fator de totz les
 obres de jaume Patissa "La Marisca" s'hi la
 més dolça, la de més encis. Hom desitjaria
 veure la ~~mes~~ jovent darrunt de les nostres
 taules.

~~L'obra~~ Fou estrenada amb gran èxit l'any

1919 a 15 de Febrer. El públic i la crítica van aplaudir.

Hereu aquí un altre moment que jaume Palissa podia triar per a tancar-se en una manera aplaudida per tot hom. Però decideix eixir en cerca de noves aventures. La limitació ~~repugna~~ repugna al seu temperament. Diria's que voldria esgotar l'essència de la música i cobrir amb la varietat de la seva producció tota l'immensa zona que va d'un estil dolç. Tenche, volent gentilmente a les regions hiperbòries de l'art, on el fet és glacial; però el glaç pren formes fantàstiques i ~~se~~ adquireix trampa

(34)

reïncies de gegant maragda i ressonàncies nostres
i misterioses al llarg de camps immensos de blan-
cura merclats d'horitzons místics encesos per l'a-
potènci de rojes amors boreals elampegants i con-
cèntriques. Aquestes regions són gairebé deserts;
algun cop va petjar-les Bach; a les claveries
de sa vida Beethoven. Hi viurien més a
gust els esperits purs que els homes.

Per tot el mestre, després de
l'èxit de "La Marica" l'any 1919, es torna
a presentar davant del públic en 1921,
dos anys després amb una obra totalment
diversa "La Sinfonietta" per a gran

6160-34

orquestra de corda.

35
"La sinfonieta" és la primera de una sèrie d'obres del mestre Gubinska escrites en un estil francament intertonat. Fousta de tres temps; dos de moviment ràpid emmarcant-ne un de lent. El temps lent és bellament expressiu tot ell cantant en estil austriac, elevat en tema que ^{circula} ~~ressona~~ polifònicament per tota l'orquestra. Els temps ràpids són els propiament escrits en estil polifonal; els creuaments d'acords i el pegadís de les dissonàncies produeix plaer.

novíssims a l'òrbita dels amants del so; la qualitat, la matèria, és el 'una boniqueta refinada'. I tota la novetat i l'arbitrari de les novelles combinacions harmòniques estan tractats amb tanta de mestria i de seguretat que mai l'obra dona la sensació el 'una desviació'.

"Y la sinfonia" naturalment sorpren que el públic a la primera audició; veigues de nou, però interessa. El mateix que la vegada re l' havia estat escoltant àvida-ment tota l'època. Això és una pedra de toc gairebé segura per a aquesta

mena d'obres la raritat de les quals fa difícil
un judici segur de primer aspecte. També, cada
nova audició de la "Sinfonietta" ha marcat
un progrés de comprensió per banda del pú-
blic. Avui en dia s'accepta arreu com a
obra normal. Això és una altra pedra de
toc.

El que realment ~~ha representat~~ sorprèn és
que la "Sinfonietta" requiri de tant a prop
"La Marisca" i que ho requiri a una altra
òpera "Marianela", lletra dels germans El-
varex Quintero sobre la novel·la de Gal

dos; òpera escrita aproximativament en un estil melò-
dic i amb un talent tradicional. L'obra fou
estrenada el 31 de Març de l'any 1923.

En "Marianela" el mistic gairebé
sempre es troba inhibit pel llibre. El
llibre sempre es abunda en prosaïmes d'apre-
nís i d'aquells que maten la música. Ma-
riana de per cantar, encara que recitai, a un
metge "He operado muchos ciegos de naci-
miento". No obstant el mestre en els moments
lúrics ha pogut compondre pàgines de les
més inspirades de la seva producció.

Te' un troc descriptiu d'un cap al Tard que es
una meravelha d'escriptura.

L'any 1924 "Marionela" fou altra
coproduïda a les taules del "Yicen"

Encara m'heu de recerques. I l'any 1925
l'Orquestra Pau Casals va descobrir no un nou
aspecte de l'estil del compositor. La "Mors"
clau "és una prelude per a orquestra a l'uní-
son. Mores" hi juguen els colors orquestrals
diversos, els timbres i les tessitures. Dona
una profusió potent ~~en~~ i volumne, amb la

(40)

seus notes llargues i distingides, com un gran
himne religiós.

"La Suite intertonal" segueix iclèn-
tístic que la "Sinfonietta" però amb una ma-
nera més evolucionada en color d'orquestra més
complex. Fou estrenada l'any 1926 i provo-
cà el més apassionat comentari, Mai cap
obra mediocre ^{no} provoca lluites.

Darrerament el mestre ha donat
a conèixer "L'humoral caní" elctre i mui-
rica viva (car jaume Patino és a més)

6265 40

de misme eminent un exquisit poeta). L' "Hum-
nal canin" es una canço acompanyada al' organista,
d'una melodia fortificada i serena cantada per
un de roman. La melodia i el baix gaie-
che no modulen del to de clo natural men-
jos, i donen la sensacio d'una calma angusta.
Però un fons ondulant a llargues onades inter-
tonals dona un fons matissat delicadament
i breca la pura melodia d'una manera
acompanyada, tant aviat nebulosament com
amb un cert dibuix de tant en tant.

Vetiqui a grans línies, la producció del nostre jove Patissa fins avui. El clermà encara és tot jove i segurament és ple de noves i esperances, afortunats. Resten per enumerar les seues bellíssimes cançons, algunes de to popular; però no esclous al pensament de la lletra del folklòre ni no anima-les per l'inspiració del compositor "La cançó del lladre" com s'ara. D'altres amb el format i la matèria dels "lieder" moderns, rítmics i elegants de factura. Per al piano té les "Cançons catalanes" i les "Peces espirituals".

~~don~~ d'una sonoritat refinada i d'una harmonia
 austera. La "Sonata de violi" coneguda pel nostre
 públic mercès al violinista Gosta principalment
 és una de les més vibrants i ardents que s'han
 escrit mai per a violi i piano. L'espirit de
 l'instrument hi parla d'una manera directa.
 Tota ella està escrita amb una estreta col·labora-
 ció, compenetració entre el violi i el piano;
 l'inspiració no decau ni un moment. Al temps, però,
 whetot, és d'un forç popular dramàtic
 compenetrador i absolutament original de tallar
 i de concepte.

Verament difícil és, com deien, la
 tasca de donar alguna entrelluc de l'obra
 del més divers i vibrant dels nostres músics.
 Algú ha volgut anomenar-la cerebral a es-
 tes; però el cervell del nostre Patissa il·lu-
 mina el cor, i és amb el cor que compon, sen-
 se una gran passió, com explicar-se els romances
 a través dels camps de l'art musical de
 l'ànima de l'artista?

x

x

x

ha només restat donar com ~~una~~ ^{una}
repassada clament de les obres que integren
el present programa.

"El combat" és un poema simp-
lic l'argument del qual es pot conèixer.
Fins
la calma és un cant arriben com llum
claus de guerra; i acosten ve el combat i es de-
Tien i torna la calma. Com pot veure's l'ar-
gument del poema és un simple esquema

clarament del ~~la~~ qual pot bastir. i hi els mo-
ments berts enquadrant-ne un de ràpid,
forma rítmica rigurosa que es forté clament
d'ella mateixa sense necessitat d'explica-
ció literària. Però l'argument no s'orienta i s'ap-
la per la índole dramàtica de la trans-
orquestral i pel caracter dels temes que suggereixen
a bastament l'idea del combat.

"La pròva de Lleida" demostra com
es pot convertir la saba dramàtica de la
canço popular en ~~tot~~ impuls motor

de la força simfònica més grandiosa. El mestre
no s'ha aturat a les branques per a pentir com canten
els ocells, ni no que ha posat al foc; s'ha llimat
tot ell cos i ànima a la cançó popular i no
ha parlat fins que s'ha rentat moigut per ella.

La fantasia "A les costes mediterrà-
nees" està escrita en color ~~la~~ clar i calent.
Arquitectònicament és una espècie de obertura
composada de dos moviments ràpids amb
un de lent enmig. L'equilibri resulta
perfecte. El mestre patísse i s'imposita

(48)

d'instint i amb els elements més dispersos sap
forjar una perfecta unitat simfònica.

Les cançons, dels diversos períodes
de la producció de l'autor, en regueixen les
tendències tal com havem ~~aptes~~ observat més
amunt. "El vent de la tardor" i per a vent; aque-
sta és la primera obra d'aquest gènere del me-
tre. Mostra, a través d'influències wagnerianes un
innegable regust original. L'arietta de "La
Morisca" és breu, tencha, dolçament clorolada.
Una pàgina de pregona emoció.

6263-49

Ja hem glossat "La simfonia". Quant a
 l'"Obertura sobre un tema popular" remarcarem
 que sobre un tema de ~~estadales~~ ben conegut,
 Jaume Patissa construeix una obra d'una conti-
 nuitat i correcció rítmica que podria dir-se
 bé acadèmica i aquest terme no hagués
 més avui en dia un pesament al sentit
 pejoratiu... per culpa dels acadèmics.

No dubtem que el públic
 "Associació de música da Câmara"
 de la ~~Societat~~ "Música de Câmara"

subria trobar tot el sabor i coprar ~~la~~ l'essència
diversa i profunda de les obres del nostre
jove Patissier. I, recordant aquell seu con-
cert de d'avui ja gaudí exactament vint i un
anys (15 de novembre 1906) Vouetats, a l'any ~~del~~ 1906 a 15
~~de novembre~~, prometença brillant, aplaudir
aquest de gloriós acompliment. I acompanyar
amb el cor el nostre que seguirà sempre enlla-
çat de nous i mai perdrà vies. ~~Meu~~

Rosend
Vouetats